CEVAT ABİ

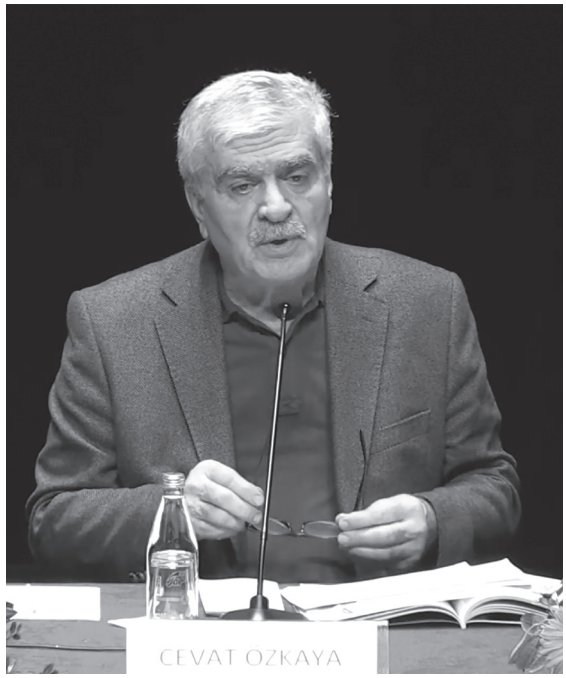
ABDULLAH YILDIZ

İdealist bir dava adamı, candan bir dost, yüreği her kesimden herkesi kucaklayan bir gönül insanı, birlikte yola çıktığı yoldaşlarını yarıda bırakmayan samimi bir yol arkadaşı, tanıdığı tanımadığı insanların sırtlarını güvenle yaslayabilecekleri emin bir çınar ve müşfik bir abi/ağabey idi Cevat Özkaya...

Davranışlarıyla, koruyup gözeticiliğiyle abilik en çok ona yakışırdı. Türkçe yazı dilinde kullanımı "ağabey" şeklinde olan bu kelime, yaşça kendimizden büyük erkek kardeş veya kendimize yakın hissettiğimiz büyüklerimiz için kullanılan bir hitap, bir saygı ve sevgi kelimesidir. Ancak sosyokültürel hayatımızda bu kelime, günlük hayat ilişkilerimizde veya iş ortamımızda bize öncülük eden, yol gösteren, güven telkin eden, babacan ve koruyucu figürleri ve hatta lider şahsiyetleri de ihata ve ifade eder. Bu tanımlamada yer verilen özelliklere ilaveten "abi"; dert dinleyen, problem çözen yakın bir dost, çevresine arkadaştan da öte candan ve yürekten bir kardeş gibi davranan hasbi ve harbi bir insan tipini yani adanmış ömürleri belirtir.

İşte bu tanımlamaların şahsında tebellür ettiği güzel insanlardan biri de Cevat Özkaya idi. "Abi" sıfatının kendisine en çok yakıştığı, aramakla zor bulunabilen ender insanlardandı o...

Bir vesileyle tanıştığı herhangi bir sade insandan tutun da daha çok merkezinde bulunduğu yayıncılık, yazı ve fikir dünyası, sivil toplum, vakıf-dernek camiaları yani kısaca "bizim mahalle" içinde sevilen, sayılan, sözü dinlenilen, görüşlerine itibar edilen bir kanaat önderiydi.

Cevat Özkaya, gençlik yıllarından itibaren kitaplarını okuduğu Sezai Karakoç'un vefatının birinci yılı münasebetiyle düzenlenen Sezai Karakoç Sempozyumu'nun "Düşünce, Siyaset ve İslâmcılık" başlıklı oturumunun başkanlığını üstlendi.

Dağıtan değil toplayan, dışlayan değil kucaklayan bir öncü; kısaca gerçek anlamıyla bir "abi" ve daha fazlası idi o... Gelin onu biraz daha yakından tanımaya çalışalım.

ANA ÇİZGİLERİYLE CEVAT ÖZKAYA'NIN HAYATI

20 Mayıs 1954'te Samsun'un Çarşamba ilçesine bağlı Otluk köyünde doğdu. Köy, 1864 Kafkas Sürgünü ile Adigey bölgesinden gelip buraya yerleşen Çerkes ailelerden oluşuyor. İlkoku-

lu köyünde, Ortaokulu Çarşamba'da, liseyi Perşembe Öğretmen Lisesinde, yüksekokulu İstanbul Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünde okudu. Babasının gönderdiği cep harçlıklarının büyük bölümünü Perşembe'de İslâmî yayınlar satan İhsan İnce'nin Saray Kitabevi'nden aldığı kitapların bedelini ödemeye harcayarak fikir dünyasını bu kitaplarla inşa etti. Çarşamba Ortaokulu yıllarında başlayıp Perşembe Öğretmen Okulunda âdeta bir aşka dönüşen kitap okuma alışkanlığı bir ömür boyu sürüp gitti...

Perşembe Öğretmen Lisesinde *Yeniden Millî Mücadele* dergisini okuyarak yavaş yavaş tanıyıp içine katıldığı Mücadele Birliği'ndeki çalışmaları İstanbul Eğitim Enstitüsü yıllarında daha da arttı. "Mücadeleci" arkadaşlarına fikrî ve fiilî önderlik yaparken, her tandanstan öğretim üyeleri ve öğrenci arkadaşlarıyla rahat ve özgüven dolu ilişkiler kurmaya özen gösterdi.

İsteğe bağlı olan bitirme tezini Sezai Karakoç üzerine hazırladı. Karakoç'un dikkate alınmadığı, belli kesimler tarafından önemsenmediği hatta dışlandığı bir dönemde ondan etkileniyor olmak, onun hakkında tez hazırlamak takdire şayandı. "Tezi iyi hazırlamadığını" söyleyen Cevat Özkaya, daktilo parası bulamayınca yazısı güzel olan arkadaşlarına yazdırır ve hocalar tebessümle bu tezi kabul ederler... Karakoç Müslümanca düşünen bir mütefekkirdir. Özkaya'nın Sezai Karakoç'u tercih etmesi bu açıdan çok önemli bir tercihtir...

Cevat Özkaya'nın Enstitü'deki hocalarından biri de şair Behçet Necatigil'dir. Hocası bir gün, eli yeleğinin cebinde ufka bakarak ders anlatırken Özkaya'nın sırasının yanına kadar gelir ve durur. Cevat abi, ona Sezai Karakoç ile ilgili bir şey sormuştur... Necatigil onun sorusuna cevap olarak der ki: "Sağcılardan çok şair çıkmaz ama Sezai şairdir. Kendisine böyle söyle!" Necatigil'den onay almak Özkaya'nın şevkini biraz daha artırır... Sezai Karakoç'u okumaktan çok zevk aldığını; onun günlük yazılarından oluşan *Sütun* kitabını birkaç kez devirdiğini, şiir kitapları *Körfez*'i, *Sesler*'i, *Taha'nın Kitabı*'nı, *Hızır'la Kırk Saat*'i... bir kere, iki kere değil, belki üç kere, dört kere okuduğunu anlatan Cevat abi, oğlunun adını da bu sebeple Taha koymuş olmalıdır.

PINAR'DAN *UMRAN*'A: "HÜR TEFEKKÜRÜN KALELERİ"

1974 yılında tahsil hayatını tamamlayınca Trabzon Öğretmen Okulu na Türkçe öğretmeni olarak atanan Cevat Özkaya ancak üç ay öğretmenlik yapabildi. Zira ardından askerlik görevini yapmaya sıra gelmişti. Askerliğini 1975-1976 yıllarında Gaziantep'te yedek subay olarak yerine getiren Cevat abi askerlik dönüşü aylık kültür ve sanat dergisi *Pınar*'ın yazı işleri müdürlüğü görevini üstlendi (Haziran1976). Fikir dünyamızın yıldızlarından Cemil Meriç'le düzenli ve sürekli bir irtibat kurarak ona kitaplar okudu, sekreterliğini üstlendi. Aynı zamanda derginin fikrî ve kültürel boyutunu günden güne geliştirdi. Meriç'in birbirinden güzel yazılarını *Pınar* dergisinde yayımladı. Meriç'in yazıları ve onun yakından takip ettiği meselelere dair inceleme, tartışma, eleştiri ve söyleşilerle dergi âdeta çağlayana dönüştü...

Şunu söylemek mümkün: Cevat Özkaya'nın mutfağında bulunduğu *Pınar* ve sonraki yıllarda genel yayın yönetmenliğini yürüttüğü *Umran* dergileri de yalnızca birer basılı yayın olarak kalmadı; gençlerin yetiştiği, fikirlerin tartışıldığı ve aksiyona dönüştüğü âdeta birer sivil akademi işlevi gördü. Özkaya'nın yönetimindeki *Pınar* ve *Umran* dergileri, Cemil Meriç'in ifadesi ile "hür tefekkürün kaleleri" oldular. *Umran* dergisinin adını koymada belirleyici olan da Cevat abi idi. Zira Meriç'in İbn Haldun'dan ilhamla tanımladığı "umran"; bir toplumun maddi ve manevi değerlerini, dinî ve içtimai düzenini, ahlakını ve kurumlarını bir bütün olarak kapsayan derinliğine bir hayat ve medeniyet kavramı idi.

Cevat Özkaya'nın yönettiği *Umran*, Sezai Karakoç ve onun medeniyet perspektifi üzerine önemli dosyalar da hazırladı. Derginin Karakoç'un vefatının birinci seneidevriyesindeki 339. sayısı, Özkaya'nın vizyonuyla Karakoç'un İslâmî düşünce ve medeniyet tezini derinlemesine inceleyen önemli yayınlardandır. Yine Cahit Koytak'ın Karakoç üzerine yazdığı "Güvercin Besleyen Adam" şiiri de şairin vefatının hemen akabinde *Umran* sayfalarında yayımlandı. Özkaya, İstanbul Zeytinburnu Kültür Sanat Merkezi'nde 2022'de düzenlenen

(Soldan üçüncü) Cevat Özkaya İstanbul Eğitim Ensitüsünde arkadaşları ve hocası şair Behçet Necatigil (sağdan birinci) ile.

Sezai Karakoç Sempozyumu'nda da "Düşünce, Siyaset ve İslamcılık" başlıklı oturumun başkanlığını üstlendi.

DERGİDEN YAYINEVİNE BİR EKOL: PINAR

1970'li yılların sonlarında Mücadele Birliği hareketinde meydana gelen sarsıntılardan 12 Eylül 1980 darbesine uzanan süreç *Pınar* dergisini de etkiledi. Derginin kapanmasının ardından Cevat Özkaya ve dava arkadaşları Pınar Yayınları'nı kurdular ve önemli eserler yayımladılar. Edward W. Said'in *Oryantalizm* kitabını Türkçeye kazandırarak "Sömürgeciliğin Keşif Kolu" alt başlığıyla yayımlayan Pınar, yayın dünyasına entelektüel bir soluk getirdi. Kitabın alt başlığı Cemil Meriç'i memnun etti. Ardından yine Edward W. Said'in *Haberlerin Ağında İslâm* ve *Filistin'in Sorunu* kitapları -Alev Alatlı çevirisiyle- ayrıca Roger Garaudy'nin *İslâm'ın Vadettikleri, Siyonizm Dosyası, Yaşayanlara Çağrı* ve Cevdet Said'in *Güç İrade Eylem* gibi kitapları büyük ilgi gördü.

Pınar Yayınları yayın ilkelerini, "İslâm'ın temel esaslarını öğreten eserler, İslâm dünyasının sorunlarını ortaya koyan eserler ve Batı'yı özellikle kendi içinden eleştiren eserler" şeklinde üç sütun üzerine oturttu. Bu çerçevede doyurucu kitaplar neşreden Pınar güçlü bir mecra hâline geldi. Mevdudi'nin *Hz. Peygamber ve Tevhid Mücadelesi*, Mazharuddin Sıddıki'nin *Kur'ân'da Tarih Kavramı,* İbnü'l-Kayyım el-Cevziyye'nin *Zâdü'l-Me'âd*'ı ve daha sonra yayınlanan *İ'lâmu'l-Muvakkı'în*'i, Seyyid Sâbık'ın *Fıkhu's-Sünne*'si, Toshihiko Izutsu'nun *Kur'ân'da Dinî ve Ahlaki Kavramlar* ve diğer kitapları, Seyyid Kutub'un *Yoldaki İşaretler*'i, Abdullah Yıldız'ın *Namaz Bir Tevhid Eylemi* ve *Yusuf'un Üç Gömleği*, Celalettin Vatandaş'ın *Vahiyden Kültüre*, *Cumhuriyetin Tarihi* ve *Hz. Muhammed'in Hayatı-İslâm Daveti* kitapları ile son yıllarda birbiri ardına yayımlanan Taha Abdurrahman ve Alev Alatlı'nın seri eserleri bu mecrayı besledi.

Cevat abi, yayınladığı bazı kitaplara ince dokunuşlarda bulunurdu: Maurice *Lombard'ın İslâm'ın Altın Çağı* kitabını *İlk Zafer Yıllarında İslâm Medeniyeti* adıyla (1983), Mevdûdî'nin, orijinal ismi *Siret-i Server-i Âlem* olan siyer kitabını *Tarih Boyunca Tevhid Mücadelesi ve Hz. Peygamber'in Hayatı* adıyla (1992) yayım-

ladı. Benim *Namaz: Bir Tevhid Eylemi* (1991) kitabının ismine dokunuşu da mühimdi. Yayın kurulu sol jargonu çağrıştırması nedeniyle "eylem" kelimesine itiraz etmiş, ama Cevat abi, "Tevhid Eylemi" ifademe "Bir" kelimesini önerip ekleyerek kitabın yüz binlerce okura ulaşmasını sağlamıştı. Bu ibare ve ilave okuyucuya çok ilgi çekici gelmişti. Mesela: Diyanet eski Başkan Yardımcılarından Hamdi Mert merhum 2006'da bana şöyle demişti: "Hoca'm, bize Necip Fazıl aksiyon kelimesini, Sezai Karakoç diriliş kelimesini, siz de tevhid eylemi terkibini sevdirdiniz. Minnettarız."

SOSYAL ETKİNLİKLER

Cevat Özkaya yıllar süren *Pınar* ve *Umran* dergilerinin yazı işleri müdürlüğü ile Pınar Yayınları'nın genel yayın yönetmenliği görevlerinin yanında çeşitli sosyal etkinliklere de öncülük etti. 1988'de AKV'nin kurucuları arasında yer alan Özkaya, 1992'de Sırp Çetniklerin Bosna'da başlattıkları katliama karşı bir grup duyarlı eylemci ile birlikte Bosna Dayanışma Grubu'nu kurarak, özellikle Bosna direnişinin Türkiye gündemine oturması ve desteklenmesi konusunda cansiperane bir gayret ve liderlik sergiledi. Bosna davasını merkeze alan uluslararası konferanslar ve toplantılar düzenleyerek büyük hizmetlerde bulundu.

Cevat Özkaya, sivil toplum kuruluşları arasında iş birliğini ve koordinasyonu güçlendiren, 1994'ten bu yana faaliyet gösteren Türkiye Gönüllü Teşekküller Vakfı'nın (TGTV) kurucular kurulunda yer aldı. 1994'te MAZLUMDER'in İstanbul başkanlığına seçilen Özkaya, 2000'lerin ortalarında bir dönem derneğin genel başkanlığını da üstlendi. Bu dönemdeki faaliyetleriyle son zamanlarda devlet politikası hâline gelen Kardeşlik ve Dayanışma Süreci'nin toplumun bütün kesimlerini kucaklayan bir iç barışa dönüşmesinin zeminini o yıllarda hazırlayanlar arasında yer aldı. Bunlara çok sayıda etkinlik, protesto ve imza attığı bildiriler de eklenebilir.

SIKI BİR KİTAP OKUYUCUSU

Cevat abinin mümeyyiz vasıflarından biri de onun sıkı bir kitap okuyucusu olmasıydı. Çok geniş yelpazeden kana kana okuduğu kitaplar onun fikir dünyasını zenginleştirmişti. Kitap okuma aşkı, bir ömür boyu kesintisiz ve sürekli olarak devam etti. Öyle ki, ömrünün son bir buçuk yılını yiyip bitiren kanser hastalığı nedeniyle tam yirmi üç gün devam eden yoğun bakım sürecine girdiğinde bile kitaplarını ve gözlüğünü isteyerek onlarla haşir neşir olmayı sürdürmüştü...

Hastalık sürecinde elini-kolunu kaldırmada zorlansa da namazlarını ihmal etmedi. Kur'ân-ı Kerîm dinlemeye daha bir iştiyaklı oldu. Kitabullah'ı özellikle iki güzide fem-i muhsinimiz olan hafız İsmail Coşar ve hafız İsmail Biçer'den dinlemeyi severdi. Biçer'den özellikle, *"Len-tenâlü'l-birra hattâ tünfigû mimmâ tuhibbûn... (Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda infak etmeden asla iyiliğe erişemezsiniz...)"* ile başlayıp devam eden aşrı şerifi (Âl-i İmrân 3/92...) dinlemekten çok hoşlanır, kendisi de sesli sesli tekrarlardı. Ayetin manasıyla gereği gibi amel etmekte, yani infak ve cûdda (ismi ile müsemma cömertlikte) onunla yarışacak kimse zor bulunurdu. Haksızlığa karşı Hakkı söylemekte de...

Son demlerinde Coşar'ın davudi sesinden Fuzuli'nin duygusal şiirini dinler dururdu:

"Derdime vâkıf değil, cânân beni handân bilir
Hakkı vardır, şâd olanlar herkesi şâdân bilir
Söylesem tesiri yok, sussam gönül razı değil
Çektiğim âlâmı bir ben, bir de Allah'ım bilir."

Cevat abinin derdi, şahsi dünya dertlerinden ziyade Müslümanların içinde bulunduğu dertler ve sıkıntılardı. Hatta bütün bir insanlığın karşı karşıya bulunduğu tehlikeler ve bunalımlar onun öncelikli derdi idi. Kuruluşlarına öncülük ettiği ve genel yayın yönetmenliğini yaptığı Pınar Yayınları, *Pınar* ve *Umran* dergileri ile MAZLUMDER, Bosna Dayanışma Grubu, Araştırma ve Kültür Vakfı, Filistin Dostları Girişimi, Doğu Konferansı, Umran Kültür ve Medeniyet Hareketi, TGTV gibi kuruluşlarda sergilediği çabaların ve gayretlerin yegâne amacı da bu dertlere derman olmaktı.

Eskimeyen ifadeyle "Allah Teâlâ sa'yini meşkûr, amelini makbûl, zenbini mağfûr eylesin"; Mekânın cennet-i âlâ olsun Cevat abi...